

Utvecklingen på gården tar fart efter generationsväxlingen

Den unga husbonden Aatu på Tuomela mjölkgård rattar lastaren omgiven av Jukka (till vänster), Aatus pappa Markku och Markkus tvillingbror Markku Mäkelä.

TEXT: MINNA GARDEMEISTER
BILD: MIKKO KÄKELÄ

Mjölkgården Tuomela i Muurasjärvi drivs av den färskas husbonden Aatu, Aatus pappa Markku och Markkus tvillingbror Martti Mäkelä. Efter att ha evakuerats från Karelen bosatte sig farfadern Nestori 1948 på gården med sin hustru Hanna och deras son Kauko. I dag är det redan den fjärde generation som driver gården. Produktionsinriktningen är ekologisk mjölk. Binärningar har det funnits flera, så som är vanligt på landsbygden. Under de långa vintersäsongerna höll man på med sågning och träförädling. Under de senaste åren har maskinentreprenad, stuguthyrning och en andel i byns flisvärmeanläggning medfört arbete och utkomst.

Generationsväxlingen ska genomföras med omsorg

På Tuomelas gård har det redan genomförts tre lyckade generationsväxlingar. Från och med 1990 drevs gården av Jukka, Martti och Markku. Men 2022 köpte Aatu Jukkas andel och en del av Marttis

och Markkus andel eftersom den unga husbonden var intresserad av att fortsätta driva gården. Generationsväxlingen kunde genomföras med framgång.

– Generationsväxlingen ska förberedas väl och genomföras med omsorg så att alla parter förstår både helheten och detaljerna. Förhandsarbetet ska utföras noggrant och man måste anlita många olika sakkunniga, ProAgria, skatte- och ekonomiexperter. För oss har allt gått bra och finansieringen löste sig också eftersom gården har skötts kontrollerat och omsorgsfullt, berättar Martti.

– Det viktigaste är emellertid att man talar mycket med varandra. Och att man ser till att relationerna hålls i skick, var och en kan bidra till det med sitt eget uppträdande.

– Jag vet ju att vi klarar oss, för jag kan alltid ringa pappa eller min farbror och be om hjälp. Och man behöver inte genast kunna allt själv heller, vi jobbar ju tillsammans, konstaterar Aatu tillitsfullt.

Sådant som underlättar livet

Alla upplever att det är särskilt viktigt att man förstår gårdens ekonomi, både när det gäller resultat- och balansräkningen. Livet blir enklare när man har separata konton för det privata hushållet och för lantbruket, så att pengarna inte blandas ihop. Och alla parter ska bemötas jämnt, både när gäller arbetsfördelningen och intäkterna.

Mäkeläs har förlitat sig på samarbete. Bröderna konstaterar att de inte hade vågat överta gården på egen hand men

när de 1990 började driva den på tre man hand efter föräldrarna kändes det bättre.

– Personrelationerna avgör, oberoende om det är fråga om ett företag eller en gård, sammanfattar Martti.

– Att man kan lita på varandra, respektar varandra och talar rakt ut med varandra är grunden, tillägger Jukka.

– Familjerna har egna bostäder vilket underlättar vardagen och privatlivet. Man kan inte genast fixa allt men har ändå en överenskommen tidtabell, konstaterar Markku.

För tillfället omfattar den gemensamma gården produktionsbyggnader, åkrar och maskiner.

Stark förtröstan på framtiden

– Det är fint att uppleva att de unga värdesätter vårt arbete och vill fortsätta med det själv. Så stannar gården i släkten, säger bröderna som ur en mun.

– Vi ger ansvar och frihet men visst känns det bra att fortfarande bli tillfrågad om råd, konstaterar Jukka.

Bröderna har kunnat specialisera sig enligt egna önskemål och fallenheter vilket har gjort att man värdesätter den andras arbete och samarbetet har förankrats fastare än innan.

– Det känns inte tungt när jag vet att jag får och kan ta ansvar och att hjälp finns att få. Jag ringer till pappa om det blir svårt. Det har fungerat, konstaterar Aatu.

Det finns emellertid också tråkiga berättelser om generationsväxlingar och gemensamma gårdar.

– Det gäller att inte överföra sina egna

besvikelser och sin egen bitterhet på barnen. En sådan ond cirkel måste stoppas. I stället ska man ge den som fortsätter en chans och allt stöd, betonar Jukka.

Gården utvecklas kontrollerat

En ny delägare för alltid utvecklingen framåt. Aatu inspireras av tanken på en investering i ladugården. Det skulle ge möjlighet att fördubbla boskapen. Man funderar tillsammans och räknar noggrant kring omsättningen. Räcker den till för att investeringen ska betalas sig?

– Jag väljer ju inte mina jobb utan gör det som ska göras. Lite snålskjuts åker jag fortfarande, sömnlösa nätter har jag inte haft. Relationerna är bra och vi ska bevara dem så, sammanfattar Aatu.

Framtiden ser ljus ut. Av brödernas sammanlagt tio barn är det Aatu som fortsätter på gården. Jukka arbetar efter generationsväxlingen inte längre på gården men hjälper till vid behov.

– Det är härligt att vara fri från gården, jag hinner skida på vintern, säger Jukka.

Särskild stämning

Av brödernas och den unga husbondens samtal förmedlas ett djupt förtroende och en varm och lugn stämning. Tillsammans har man gjort och upplevt mycket. Och gemensamt hjälper bröderna den unga husbonden till en bra start. Ingen brådska råder, det får ta den tid det tar. Det går att prata om allt, också svåra saker, här i Mäkeläs storstuga står det klart. Vad än det beror på, samma lugn råder också i lösdriktsladugården. •

Bristen på arbetskraft är en utmaning för avbyttjänsterna

Bristen på arbetskraft, som råder i hela landet, syns också inom avbyttjänsterna. Särskilt när det behövs vikarier plötsligt, kan det vara omöjligt att hitta en. Alla ordinarie avbyttjänstares arbetslistor är redan fulla med semesterreserveringar och vikariehjälp som man känt till tidigare. Ur lagens synpunkt prioriteras inte vikariehjälp framom semester och det är inte heller möjligt att utan samtycke stryka en utlovad avbyttjänst.

Avbyttjänsterna gör allt de kan för att det ska finnas vikariehjälp att få men under den rådande arbetskraftsbristen lyckas det inte alltid. Om avbyttjänsten inte lyckas ordna avbyttjänst kan lantbruksföretagaren föreslå en person som tillfälligt kan utföra arbetet. Det är också bra att minnas att vikariehjälpens behovsprövas. Om djurens skötsel kan ordnas genom företagsinterna arrangemang kanske det anses att det inte råder behov.

Företag bör ha beredskap inför nödsituationer

Alla företag bör ha planer inför nödsituationer. I planerna ingår också att utse en för företaget pålitlig ersättare som känner gården och

förhållandena där. Ersättaren befrägs till exempel när det måste tas beslut om gården medan en avbyttjänst arbetar där under företagarens semester och företagaren inte är anträffbar. Avbyttjänsten som arbetar på gården kan inte vara ersättare. Företaget bör på förhand fundera hur djurens skötsel ska ordnas om behovet av avbyttjänst blir aktuellt till exempel under ett veckoslut. Det vore bra om företaget hade en ersättare som tillfälligt också kan sköta djuren.

LPA och avbyttjänsterna funderar kring metoder som förbättrar avbyttjänst-situationen

Hos LPA har det tillsatts fyra arbetsgrupper med uppgift att

fundera kring hur man ska få nya avbyttjänst till branschen. Samtidigt utreds hur man kan förhindra att de nuvarande avbyttjänsterna byter bransch. I grupperna ingår både lantbruksavbyttjänstare och personer inom avbyttjänstförvaltningen.

Frågan behandlas också i avbyttjänsternas samarbetsgrupper. Kontakta gärna samarbetsgruppen om du har idéer och förslag för hur avbyttjänstsituationen kan förbättras. I Finland har vi ett unikt avbyttjänstsystem som hjälper lantbrukare att orka i sitt krävande och med tanke på försörjningsberedskapen viktiga arbete. Det fungerar inte utan lantbruksavbyttjänsterna med sina mångsidiga kunskaper om djurskötsel. •

Behöver du stöd? Checklista över stödtjänsterna för arbetsförmågan

Om arbetsförmågan av någon orsak försvagas kan du få stöd av olika tjänster. LPA har publicerat en checklista för lantbruksföretagare där vi har samlat olika tjänster som stöder arbetsförmågan.

– Om du råkar ut för en olycka eller om du måste vara borta från arbetet som lantbrukare under en längre tid får du tips på vad det lönar sig att beakta i broschyren, säger Paula Tikkanen, projektarbetare inom Ta hand om bonden-projektet och samordnare för arbetsförmågan.

I listan har vi samlat sådant som det lönar sig att beakta när arbetsförmågan försämras och tidpunkterna då åtgärder ska vidtas. I förteckningen ser du vilka stödåtgärder till exempel hälsovården och socialtjänsterna, rehabi-

tering eller sysselsättningstjänsterna kan erbjuda. Alla alternativ i förteckningen lämpar sig inte för alla situationer. Men du får ändå en klar bild över olika möjligheter som erbjuds och kan plocka ut de tjänster som passar i din egen aktuella situation.

– Det lönar sig att utnyttja stödtjänsterna. Av broschyren framgår på ett uttömmande sätt olika aktörer som tillhandahåller stöd. Du får också tips på hur du kan bevara arbetsförmågan i olika livsskeden. Förebyggande åtgärder och beredskap är viktigt

också när det gäller att bevara den egna arbetsförmågan, understryker Paula Tikkanen. Modellen har för första gången anpassats för lantbruksföretagare utgående från FPA:s regel 30-60-90 och Verksamhetskonceptet för att stöda sysselsättningen bland partiellt arbetsföra (OSKU). Bland lantbrukare har dessa varit etablerade verksamheter redan länge. Du kan beställa checklistan över stödtjänster avgiftsfritt på LPA:s webbplats eller läsa den i pdf-form. Om du vill får du personlig handledning och rådgivning av projektarbetarna inom projektet Ta hand om bonden. Projektarbetarna är också samordnare för arbetsförmågan. •

mel.fi > Publikationer > Broschyrer om hälsa och säkerhet i arbetet > Checklista över tjänster som stöder arbetsförmågan

Du får ett SMS när vi skickar ett meddelande till dig i e-tjänsten

Vi utvecklar våra tjänster. Nu får du en avisering varje gång vi skickar ett meddelande i vår e-tjänst. Du får aviseringen om det nya meddelandet per SMS eller, om du vill, per e-post.

Du får besked när

- vi besvarar ett meddelande som du har skickat i e-tjänsten
- vi skickar dig ett meddelande i e-tjänsten i ett ärende som behandlas hos LPA.

Om vi har ditt telefonnummer skickar vi aviseringen per SMS. Om du hellre vill ha beskedet per e-post kan du ändra dina inställningar i e-tjänsten under Mina uppgifter. Du kan också välja att få aviseringen både som SMS och per e-post.

Kontrollera dina kontaktuppgifter och ta i bruk aviseringen

Vi skickar en avisering till telefonnumret som har sparats i dina kunduppgifter. Kontrollera under Mina uppgifter i e-tjänsten att ditt telefonnummer och din e-postadress är riktiga.

Om du inte vill ha aviseringar om nya meddelanden kan du välja

bort alternativet i Mina uppgifter.

Fick du ingen avisering?

Kontrollera att ditt telefonnummer har sparats under Mina uppgifter i e-tjänsten.

Om du har valt att få aviseringen per e-post men inte får meddelandet, lönar det sig att kontrollera skräpkorgen. Ibland kan e-postprogrammet tolka aviseringen som skräppost och flytta det direkt i skräpkorgen.

Se till din LPA-trygghet på webben

Vår e-tjänst är den snabbaste kanalen för skötseln av ärenden som gäller LPA-tryggheten. Du kan sköta ett flertal ärenden som gäller din

LPA-trygghet behandligt på din egen dator eller i din mobila enhet då när det passar dig själv bäst. Logga in i tjänsten med dina personliga nätbankskoder, ett mobilcertifikat eller certifikatkort på lpa.fi/etjanster.

Du kan sköta ärenden som gäller din LPA-trygghet behandligt och säkert med hjälp av meddelandena som skickas via en skyddad förbindelse. I tjänsten kan du också lämna in bilagor som gäller handläggningen av ditt ärende, till exempel kvitton, utredningar och ansökningar eller elektroniskt godkänna en försäkringsansökan som utformats på basis av ett telefonsamtal.

I tjänsten kan du ansöka om ålderspension, partiell ålderspension, invalidpension, fortsatt reha-

bilitering och LPA-sjukdagpenning. I e-tjänsten kan du också lämna in en skadeanmälan och reseräkningar samt ansöka om LFÖPL-försäkring eller göra ändringar i en gällande försäkring. Du kan också ansöka om frivillig OFLA-försäkring för arbetstid eller fritid.

I e-tjänsten ser du också betalningsuppgifterna för dina fakturor och du kan begära förlängd betalningstid. Du kan följa med handläggningen av din ansökan och du får en överblick över alla pensioner och förmåner som betalas ut till dig. Du kan också behandligt meddela oss om din adress eller ditt kontonummer ändras. •

På jobb hos LPA – Eero Kallio

Hurdana arbetsuppgifter har du en helt vanlig arbetsdag?

Jag arbetar med att utveckla faktureringsystemet. Jag ansvarar bland annat för den dagliga rapporteringen av problem och jag utför också många testningar. Målet är att kunna lösa tekniska problem innan de påverkar kunden eller LPA:s verksamhet. När jag började arbeta hos LPA jobbade jag i kundbetjäningen för fakturering och indrivning. Jag är fortfarande med i kundgränssnittet och erbjuder min hjälp i mer utmanande specialuppdrag inom indrivningen, till exempel vid konkurser, företagssaneringar och skuldsaneringar.

Hur är det att arbeta hos LPA?

LPA är en bra arbetsgivare som är flexibel särskilt det gäller familjernas behov. Det är roligt att arbeta hos LPA. Arbetskamraterna styrs av viljan att arbeta för kundernas bästa. Trots att indrivningen är förknippad med många negativa tankar har vi hos LPA strävat efter att också i svåra frågor finna en lösning som gör kundens situation lättare. Uppgifterna medför ständigt nya utmaningar.

Vilka arbetsuppgifter tycker du mest om?

Jag är en kundbetjäningssmanniska. I mitt nuvarande arbete är utgångspunkten alltid hur vi ska kunna erbjuda kunden den bästa möjliga betjäningen. Jag tycker också om att komma på lösningar för kundens bästa.

Vilka utmaningarna finns det i ditt arbete?

I utvecklingen är vi tvungna att välja vilka utvecklingsobjekt som ska prioriteras. Jag skulle ofta vilja genomföra alla förändringar snabbt men det är inte möjligt. Det är

svårt att vara tvungen att välja mellan olika utvecklingsobjekt.

Vad betyder landsbygden för dig?

Jag kommer själv från landsbygden och ju äldre jag blir, desto mer känner jag mig som en landsortsbo. I staden värdesätter jag service- och kulturutbudet men på landsbygden njuter jag av att ha plats och naturen nära. Jag växte upp på en gård och är förtrogen med arbetet på en växtodlingsgård. I mitt jobb är det bra att ha förståelse för utmaningarna i anknytning

till lantbruksföretags verksamhet. Många kunder kan först vara en aning irriterade men blir på bättre humör när de får diskutera frågorna med en som faktiskt förstår vilka utmaningar lantbruket står inför.

Vad vill du hälsa kunderna?

Skicka gärna respons till LPA. Också positiv. Med hjälp av responsen kan vi utveckla er kundbetjäningssupplevelse så att den blir ännu bättre. Bekanta er också med vår e-tjänst. I e-tjänsten sköter ni nämligen era ärenden allra behändigast. •

Råkade du ut för en olycka?

Sök genast hjälp och anmäl skadan!

Det är bråda tider på lantgårdarna på våren och tyvärr syns det här också i olycksfallsstatistiken. Det är nämligen brådska och trötthet som orsakar många olycksfall. Det viktigaste vore naturligtvis att kuva brådskan och försöka förebygga olycksfall genom framförhållning, schemaläggning och planering. Om olyckan ändå är framme eller om du misstänker att du har drabbats av en yrkessjukdom ska du genast uppsöka läkare och anmäla skadan.

Det lönar sig inte att försöka spara tid på bekostnad av den egna hälsan. Skjut alltså inte upp läkarbesöket, eftersom det är viktigt att du får rätt vård i rätt tid. Det är också bra att skadan och händelserna som ledde till olyckan blir dokumenterade medan de ännu är i färskt minne. Om du senare börjar känna av skadan eller om tillståndet förvärras är det enklare att visa att skadan föregicks av ett olycksfall.

Olycksfall i arbetet och yrkesskador ska alltid anmälas. Lämna in skadeanmälan senast inom 60 dagar efter att skadan skedde. Behändigast anmäler du skadan i vår e-tjänst: lpa.fi/etjanster.

Kom ihåg att ansöka om ersättning för kostnader, till exempel läkemedels- och resekostnader och ersättning för inkomstbortfall under den tid som undersökningar pågår inom ett år efter att kostnaden uppkom. •

Rekreation på Må Bra-dagen för lantbruksföretagare

I höst ordnar vi de omtyckta Må Bra-dagarna runt om i landet. På de avgiftsfria evenemangen får du lyssna till intressanta föreläsningar om välbefinnande och du får stöd för din arbetsförmåga

Du måste arbeta för att förverkliga dina drömmar — framför allt med dig själv!

Den kända och uppskattade filmregissören Klaus Härö berättar den inspirerande berättelsen om hur han blev filmregissör. Förutom framgång har vägen kantats av motgångar. Hur kommer du vidare trots utmaningar och hur klarar du besvikelser? Den här tankeväckande föreläsningen inspirerar till samarbete och till att hitta sina starka sidor!

30.11 Nyland (på svenska)

Hur påverkas vi av långvarig stress eller överbelastning? Hur kan du återhämta dig och slappna av?

Kari Ketonen, psykoterapeut på högre specialnivå, också känd som skådespelare och regissör besvarar bland annat de här frågorna.

14.11 Joensuu, Norra Karelen (på finska)
15.11 Uleåborg, Norra Österbotten (på finska)
22.11 Ikalas, Birkaland (på finska)
23.11 Laukas, Mellersta Finland (på finska)
28.11 Kyrkslätt, Nyland (på finska)

Närmare information om programmet och anmälan publiceras på LPA:s webbplats i början av hösten. Anteckna ett datum som passar dig själv och följ med evenemangskalendern: lpa.fi/evenemang

Testa din arbetsförmåga ► tykymittari.mela.fi/sv

Hur mår du?

Verktöget har utvecklats för bedömningen av lantbruksföretagarens välbefinnande i arbetet

Arbets säkerhetskortet

Arbets säkerhetskortet har redan beviljats över 2,5 miljoner gånger i Finland!

Nu har du chansen att avlägga den här arbets säkerhetsutbildningen, skräddarsydd för lantbruket.

LPA ordnar kostnadsfria kurser som startar hösten 2023.

Läs mer lpa.fi/arbets sakerhetskort

Företagshälsovården

personligt serviceavtal

Regelbunden service av maskiner är viktig för att de ska hålla i användningen. Företagets viktigaste kapital är du, företagaren. Du har väl tänkt på att också du själv behöver service och trygghet? Ett bra sätt att bevara den egna arbetsförmågan är att ansluta sig till företagshälsovården.

Företagshälsovården är sakkunnig när det gäller att bedöma arbetsförmågan. Företagshälsovården hjälper dig att förebygga arbetsrelaterade sjukdomar och att främja och bevara förmågan att arbeta.

När du ansluter dig till företagshälsovården senast den 30.9 får du 20 procent rabatt på premien för din OFLA-försäkring för arbetstiden följande år. Här finns anvisningar för hur du ansluter dig: lpa.fi/foretagshalsovard

Tips! I frågor som gäller företagshälsovården får du hjälp av LPA:s rådgivare för hälsofrämjande verksamhet. Kontakta rådgivaren för hälsofrämjande verksamhet på blanketten för begäran om kontakt som finns på LPA:s webbplats.

Obs. När välfärdsområdena inledde sin verksamhet förändrades företagshälsovårdens serviceproduktion inom vissa områden. Förvissa dig om att ditt avtal fortsätter och ingå vid behov ett nytt.

UTBILDNING: Vilka fördelar ger dig företagshälsovården?

Vi ordnar ett informationsinslag om företagshälsovård avsett för lantbruksföretagare den 5.9 klockan 10-11 (på finska kl.13-14).

Webbseminariet är gratis, anmäl dig i LPA:s evenemangskalender:

lpa.fi/evenemang

